

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

17. Effectus sacræ Eloquentiæ planè admirabiles.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Scholastici
uari;

amulantur? Qui liberalibus disciplinis vehementius incumbunt, quam qui hoc ex Dei moderatoris consilio faciunt, qui virtutem, & scientiam suam patrimonium ducunt, qui in Christiani nominis luce, & florentissimis orbis terrarum scholis assiduo versantur, qui diligentia sunt ita contenta, & flagrant, & auida, ut nullum diem, sine nobili diuinæ illius suppellectillis accessione præterfluere atque excedere patiantur? Exinde quæ diu in hac vmbrosi vita studijs impalescentes sunt meditati, iam matura, & miti suauitate decocta, deferrunt in publicum, excitatione continua, labore pertinaci, fructu copioso, ostentato in nulla.

Et si quæ vltimo loco commemoravi, præmia expetuntur, quibus exstimulatus inardescat animus, num tandem magnum, & munificum, & Deo dignum palmarium est, salus animarum?

Eloquentiã
sacram docere est imitari
Christum.

Quanta, & quam suavis est gloria, in Dei famulatu esse, Deo in procuratione humanæ salutis inferuire, Deo militare, cuius vim, & arma inferorum potestates pertimescunt. Quid aliud Christus fecit in terris? quid Apostoli? quid Martyres? quid tot Doctorum cœtus fecerunt? Quid magnificentius, quam bellum gerere cum vitijs? Dæmonum vires infringere, perirumpere iniquitates, animis iam mollitis atque subactis inferere sapientiam, quæ in æternam frugem adolescat? Quid optatius, quam iuuentutis ingenta hoc virtutum succo imbueri, quam illa cædida nobilissimæ pubis examina, castissimjs disciplinis excolere, & prima face surgentes in hac ænarula virtutes deosculari, quam corroborata iam honestatis laude firmatos continere, quam pauperibus solatio, diuitibus ornamento, ignaris luci doctis gratiæ, omnibus esse subsidio? & alios quidem adhuc in terris ad pietatem confirmare, alios parturire, alios in cœlum iam præmisisse? Quis

Præceptorum
hænos in
bene erudi-
enda inuen-
iunt.

non malit inter hæc magnarum
artium decora quam
inter rosas e-

moris.

Effectus sacra eloquentia plane admirabiles,

CAPVT XVII.

AT verò cum eloquentiæ maiestatem ex rebus gestis ab oratoribus, fructuque copioso in Rempub. & in omne genus hominum deriuato, tum etiam, ex splendidissimis in proficanda improbitate virtutibus, metiri etiam oporteat; Verèdum est, credo, ne corona Ctesiphontis tam ambitiosa, & superflua eti oratione perita, aut vibrata, tam infelici semper exitu in Philippum Regem fulmina, aut Catilina, non tam Ciceronis eloquentia, quam C. Antonij armis iugulatus, aut male diuina Philippica efferatus Antonius, aut post damnationem superuacua oratione defensus Milo, in conuentione cum illo glorioso celestis eloquentiæ fructu veniant.

Habemus certè, quæ opponamus magnificentissima rerum spectacula, ab oratoribus Christianis, isque non terrore, & terrore succinctis, sed innocentia, amore, beneuolentia fretis edita, expugnatos Reges, refræpatas potentium virorum libidines, vrbes victas, Prouincias, miti eloquentiæ fulmine concussas, peragratas non tam passibus, quam victorij nationes, nouos, & antea illibatos mundos ad fidem Catholicam adductos.

Nondum Christi Apostolos loquor, de concionatoribus Catholicis dico, qui varijs temporibus floruerunt, vicerunt opera gigantum, fluentem in se negotiorum molem exceperunt, exceptam fortissime sustinuerunt, sustentatam cum laude, & gloria gesserunt, immutabant peruersissimos rerum status, obtruserunt frementibus inferis, flagitijs castimoniam, rapinis charitatem, impietati religionem, perdidit, ac proflagata licentiæ disciplinam. Dederunt rebus nouis auctoritatem, pondus antiquis, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubijs fidem, omnibus vero ordinem, atque naturam.

Video quantum hic mihi ad dicendum campus aperiatur, sed non excurram quantum poterero, tum quòd ista sint aliorum iam pressa vestigijs, tum quòd in tam spectabili luce sint posita, ut nullum recessum, nullam obliuio-

El quentiã
sacram est
comparanda
cum eloquentiã
sacram dicitur

Concionatores
Catholici
quid facerent

nis umbram admittant. Etenim per Deum im-
mortalem! quis decem Oratores Atticos, cum
vno Atheniensium ciue beatissimo (inquam)
illo sene Arcopagita comparare audeat? qui
postquam repudiatis suae gentis erroribus,
Christi fidem complexus est, vidit, quid inter-
esse inter umbram, & solem, inter fumos, &
ignem, inter vanitatem eloquentiae, & solidi-
tatem sapientiae. Denique inter Demosthe-
nem, & Paulum, inter Platonem, & Chris-
stum: seclusam, quam tenebat, inter modicæ
urbis muros eloquentiae, velut aquulam, mira-
tus est ingenti quodam torrente rerum cæles-
trum absorberi, & insignitos terrarum orbes
fecundissimo partu refundi.

D. Dionys.
Arcopag.
gesta pra-
clara abe-
loquentia
jacta.

Irrigauit Græciam, aspersit Italiam, pe-
netravit in Gallias, vrbes florentissimas cepit,
non machinis, sed doctrinae suavitate, Martis
simulachra, quæ in illo suae urbis sacrario
coluerat, confregit, atque comminuit, agre-
stes hominum sensus mitigauit, aspera dedo-
lauit ingenia, superstitiones nefarias, execra-
biles ritus, Thyestæa epulas, & tot vagos
concupitus implexos per incertum sortis, vi
sapientiae discussit, instruxit Deo altaria, tem-
pla dedicauit, candidatam fidelium plebem,
magnæ gentis primitias Christo aggregauit,
ea demum, quæ gesserat, suo cruore, quasi ce-
ra vsus, & sigillo, gloriosus triumphator ob-
signauit, Vir & vitæ flore, & mortis gloria, &
scriptorum maiestate cum paucis comparan-
dus.

S. Romigij
admirabilis
potentia ad
vincendum
Clodouæum
Regem.

Quid deinde sanctus Remigius, Galliarum
quoque nostrarum sanctissimum, & feli-
cissimum sidus, cum esset à puero magna-
rum artium instructus disciplinis, annum
agens vigesimum secundum, Rhemensis Ec-
clesiæ gubernacula suscepit, & is adolescens
numerosissimam, atque bellicosissimam gen-
tem demulcere cepit, sensimque ab illa
morum asperitate, & haud tractabili quo-
dam ingenij rigore, ad Christianæ religionis
mansuetudinem, decusque pellicere. Quan-
tum fuisse putas sanctissimi viri trophæum,
cum inter lætissimam primariæ tunc urbis
faciem, pictorum stragularum nitore, noua-
que cultus gratia renitentem, Clodouæum
Regem, non iam Martij spiritus vigore terri-
bilem, sed suauissimo religionis sensu deliba-
tum, ad saluberrimos baptismatis fontes du-
ceret? quantæ scilicet maiestatis illa verba
fuerunt: *Mirum deo colla sic amber; adora,
quod incendisti, incende, quod adorasti, cum è*

vestigio tantus Rex, & tam ferox purpura-
tas cernices Christi iugo submisit, cum sui ex-
emplo traxit populos innumerabiles, & ad
simile factum, similemque virtutem poste-
ros, per torlabentium sæculorum curricula
propagauit, qui Christianissimi vere terrarum
Reges, pro huius nominis gloria tam sapè
aima tolerunt, & gentes barbaras non minus
luce virtutum, quam fulgore gladiatorum ter-
ruere.

Quod si etiam in perexiguis seminibus, vbi
in concipientem, comprehendentemque na-
turam inciderint, tota vis est, & spes magna-
rum arborum, quantam censes fuisse magni
illius Oratoris gloriam, qui in Clodouæo, nõ
vnius urbis, aut prouinciæ, sed amplissimæ
gentis primitias consecrauit? Multum profe-
cto debet Francia Clodouæo, qui istius flo-
rentissimi regni, tam parua cunabula, magna
incrementorum accessione locupletauit: Plus
debet Remigio, qui Clodouæum Christiani-
tatis religionis ritibus imbuit, sine qua, quid
sunt imperia terrarum, nisi speciosa latroci-
nia?

Plus sanctis
Remigio
debet Fran-
cia quam
Clodouæo.

Longam esset ire per singulos, ex vno car-
tos facile cognosces, nunquam in minutulis
controversijs sacri luserunt oratores, vnus
is semper ludus fuit totas adiungere Christo
nationes, & tot oras lustrare terrarum, quot
solis appulsu, & radijs accenderentur.

Posteriora iam loquor sæcula. AVEVSTR-
E vs à Gregorio Pontifice cum quatuor dun-
taxat Monachorum comitatu, missus in An-
gliam, totam illam regionem quam tot expedi-
tionibus bellorum populus Romanus fru-
stra sepe tentauerat, intra paucos annos Chri-
sto vicit, & ipsum Edelbertum Regem, cum
suis popularibus adiunxit Ecclesiæ.

D. August.
quid fieret
sua eloque-
tia.

Eodem successu LAMBERTVS Tefan-
driam Germaniæ, VILFRIDVS Hollandi-
am, & Frisiam, SVITBERTVS Saxoniam oc-
cupauit, & iisdem armis deuicit ARBONI-
FACIVS cum iam puer quinquennis Deo mi-
litare cepisset, florentissima tandem gloria
concionator euasit, & à Gregorio secundo mis-
sus in Germaniam iam liberam, Frisiam, Thu-
ringiam præterea, atque Hassiam subegit, &
in hoc gloriosissimo rerum cursu Mogunti-
no Archiepiscopatu ornatus, eloquentiæ
laureis, martyrij palmam adiecit. Haud ita
multo post ANSGARIVS cum tribus so-
cijs ex monasterio Corbienti in Gallia Bel-
gica, Daniam, Suetiam, Gottiam, Grolan-
diam,

diam, cum latissimo fructuum prouentu peragravit.

*Adalbricij
gesta propter
eloquentiam.*

ADALBERTVS ex Pragensi Archiepiscopo, Cassinensis Monachus, vna cum Gaudentio fratre profectus in Pannoniam, totam illam gentem duram, antea, & ferocem, mirioribus Euangelij præceptis imbuir, Geisam Regem ad Christum conuertit, mox digressus ad Sarmatas, Russis, Lituanis, Moschis, Prusianis, Polonis denique, & eorum Regi Boleslao fidem promulgauit, qua in melle animarum, vir sanctissimus ad stipitem alligatus, septemque hastis confixus, martyrij toties audum spiritum in martyrio profudit.

*Humberto
quid sua lo-
quentia
fecerit erga
Siccam.*

Quid dicam de HUMBERTO, qui Constantiopolim à Pontifice legatus, vt Græcorum Schisma confutaret, Nicetam erroris propugnatorum, coram ipso imperatore Constantino acerrimè, vehementissimeque vexatum eò compulit, vt librum, quem contra fas scripserat, flammis subieceret.

Quid de HIERONYMO ÆSCVLO, qui eadem legatione functus, Imperatori, & genti nostræ religionis veritatem persuasit, eumque quadraginta ex proceribus ad sacros Pontificis pedes, ipsumque adeo concilium, quod tunc Lugduni frequens habebatur, insigni omnium admiratione perduxit.

Quid de Ioanne Capistrano, qui vna excursionè duodecim infidelium millia ex ipsius pene inferorum faucibus eripuit?

Quid de octo Franciscanis, qui in Hungaria non pluribus diebus, quam quinquaginta, ducenta capitum millia in Ecclesiæ septa compulerunt? Posses tibi, & istius minimæ societatis, per tot dumeta surgentis affixa sempiterni numinis tholo commemorare spolia, tot in Europa, atque Asia congressus, tot pugnas, tot victorias, in pacatam Iaponiam, & Sinam inter horribiles libatam custodias, & tot menses Orientis, tot vniuersæ mundi decora, nisi ipsarum claritas, & multitudo, quæ alijs plerumque verificari solet, huius vnus obesse laudibus, & omnem vim orationis absorbere? Nam, tot monumentis istius societatis hominum, claruit industria, quot plagæ Solis ortu, atque occasu lustrantur, vt ignotum Soli eum locum esse oporteat, qui illorum laboribus fuerit ignotus.

*Quid socie-
tas iste erga
animarum
salutem se-
cepit.*

Sed ecce tibi duo præ oculis viri, qui omnem admirationem superarunt, Bernardus, & Vincentius. Horum alter in illa formidolosi schismatis flamma, qua Christianus orbis de-

flagrare coeperat, lustrauit prouincias, inter-
cessit hominum iniquitatibus, restitit audaciæ,
oppressit furorem, infectum reddidit, quicquid
factum non oportuit, & verbi diuini gladio
succinctus, fregit terrores armorum, vir tantæ
auctoritatis, vt per vnus o. Bernardi, purpura-
ti Patres, Episcopi, Reges, Principesque terra-
rum, quasi per commune mundi oraculum lo-
querentur; Tanti præterea pannofo illi, & con-
tempo, Europam peragrati concursus, & gra-
tulationes fiebant, vt sidera si in terras descen-
derent, non essent plus venerationis habi-
tura.

*S. Vincentii
vires ob-
quocumque
sacram.*

Alteri, haud errabis, si vt olim Timotheo
rete appinxeris, in quod vrbes, & Prouincie,
terrarumque regiones se induant, nam in Va-
lencia, Aragonia, Nauarra, Burgundia, Nor-
mannia, Aruernia, Vasconia, Britannia, Belgio,
Insabria, Liguria, Anglia, Scotia, Hibernia,
quas ille prouincias non tam passibus obruit,
quam clarissimis religionis trophæis illustra-
uit, tot animas ab erroribus, & flagitiorum
cæno expediuit, vt Dei opus sit id ipsum per-
censere. *Qui enumerat multitudinem stellarum.*

*Sanctum
Basilij
patrum
& impera-
torum.*

Quod si pugnas, & concertationes audire
desideras, specta mihi Athanasij, Ambrosij
Basilij, Chrylostomi, cum Imperatoribus, & impera-
Augustis, mulieribus congressiones, quibus
quid grauius est, aut constantius? Tonant Re-
gum imperia, fulgurant purpura, fremunt ar-
ma, intentantur exilia. Descendunt in arenam
fœmina, quibus ad singularem præpostera, &
impotentis naturæ malitiam summum impe-
rium, quasi intentus in honorum ceruices ar-
cus accesserat. At illi non secus ac annofa ar-
bores altissimis defixæ radicibus, cæli frementis
iras, incussamque vim ventorum, atque
grandinum fortiter excipiunt; Stant in caussa
Dei præclarissimi athleta, honestissimo pul-
uere sordidi, læri, alacres, erecti testimonio
conscientiæ, patiuntur, vincunt, trium-
phant, & tandem omnes infra
se procellas despici-
unt.

Quod.